

KAUPAN LIITTO

Valtiokonttori
Sääntökirjatyö

LAUSUNTO

3.11.2021

KAUPAN LIITON LAUSUNTO EKUITIN SÄÄNTÖKIRJA – MINIMIEDELLYTYKSET EKUITTIDATAN VÄLITTÄMISEEN -DOKUMENTTIIN

Ekuitien sääntökirja edustaa rakenteellisessa muodossa olevien sähköisten ekuittien teknisiä ratkaisuja kuvaten mm. kuittien siirtelyyn tarvittavaa infraa. Teknisten yksityiskohtien lisäksi sääntökirja toimii tai ainakin sen tulisi toimia laajemmin ekuittien ja niiden toimintaperiaatteiden kuvaajana. Tämän johdosta Kaupan liitto pitää tärkeänä, että sääntökirjaan sisällytetään osio, jossa selkeästi kuvataan ekuittien tarkoitus ja tavoite: mitä ongelmaa kuiteilla ollaan ratkaisemassa. Osiossa on oleellista käydä läpi kuittien hyödyt ja asema muiden kuittiratkaisujen rinnalla.

Yrityksen digitalous -hankkeen, sekä sääntökirjatyön linjausten mukaan rakenteellisten ekuittien teknisten ratkaisujen fokus tulee olla yritysten välisissä (b2b) kuiteissa ja transaktioissa. Kaupan liitto pitää linjausta perusteltuna. Tästä huolimatta sääntökirjatyössä on keskitytty erityisesti ekuittien teknisiin ratkaisuihin b2c -transaktioissa. Tämä ilmenee mm. ekuitti-lompakoiden vahvasta läsnäolosta. Kaupan liitto pitää tärkeänä, että niin digitalous-hankkeessa kuin sääntökirjatyössä aidosti keskitytään linjausten mukaisesti ekuittien teknisiin ratkaisuihin b2b -transaktioissa.

Sääntökirjasta ei sen nykymuodossa käy ilmi mikä ekuitin rooli on b2b transaktioissa. Kaupan alalla on tällä hetkellä hyväksi havaittuja ja todettuja laskutusmuotoja yritysten välisissä b2b transaktioissa. Siksi olisi oleellista kommentoida sääntökirjatasolla mitä lisäarvoa ekuitit tuovat edellä mainittuihin tilanteisiin. Tällaisenaan sääntökirjan sisältö ja ekuittien merkitys jää ohueksi ja lähes pelkästään kuluttajakauppaa ja matkanhallinnan järjestelmiä koskeväksi.

eKuitin sääntökirjan sitovuus

Kaupan liitto pitää tärkeänä, että sääntökirjassa tuodaan selkeästi esiin sääntökirjan rooli ohjaavana suosituksena. Lisäksi sääntökirjassa tulee korostaa ekuittien olevan yksi kuittien tuottamisen muoto muiden mutojen rinnalla. Sääntökirja ei velvoita yrityksiä ekuitin käyttöön.

Nelikulmamalli

Sääntökirjaluonnoksessa esitellään nelikulmamalli ekuittien infran teknisenä ratkaisukonseptina. Kaupan liitto huomauttaa, että vaikka nelikulmamallin toimintaperiaate kuvataan

kiitettävästi, sääntökirjassa ei missään vaiheessa selkeästi perustella miksi nelikulmamalli on valittu sääntökirjan ja ekuitti-infran pohjaksi. Nelikulmamallin ominaisuuksia tulee selkeämmin verrata muihin malleihin ja perustella miksi sen tulisi toimia ekuitti-infran ratkaisukonseptina.

Lisäksi Kaupan liitto korostaa, että ekuittien toiminta ja siirtely ei edellytä nelikulmamallia. Varsinainen infra toimisi myös muilla malleilla. Tästä syystä nelikulmamallista ei voida puhua ekuittien teknisenä vaatimuksena.

Kuluttajien ja kauppojen velvoitteet

Sääntökirjassa todetaan, että ehdotettu nelikulmamalli edellyttää laajaa sopimista. Sääntökirjassa edellytetään myyjää ja ostajaa tekemään sopimukset eKuittioperaattoreiden kanssa. Ostajan osalta sääntökirjassa todetaan, että tyypillisesti kyseinen sopimus on täysin assymetrinen eli eKuittioperaattorin sanelema. Lisäksi sääntökirjassa edellytetään, että ostaja antaa eOsoitteen maksutapahtuman yhteydessä. Sääntökirjassa esitetään käytännössä kuluttajalle tai yritykselle velvollisuutta tehdä sopimus eKuittioperaattorin kanssa ja tulla tunnistetuksi ostotapahtuman yhteydessä. Tämä on Kaupan liiton näkemyksen mukaan merkittävä perusoikeuksiin, kuten yksityiselämän suojaan vaikuttava periaatteellinen ja sekä sopimusvapauteen ostamisen edellytyksiä merkittävästi muuttava ehdotus, jonka käsittely ja vaikutustenarviointi tulee tehdä muilla hallinnon tasoilla kuin sääntökirjatyössä.

eKuittien tietojen käyttö eKuittioperaattorilla

Ekuittioperaattorien mahdollisuutta käyttää ja analysoida kuittidataa tulee rajata. Operaattorin mahdollisuus kuitenkin hyödyntämiseen muulla tavoin kuin pelkästään siirtämistarkoitukseen, tulee olla mahdollista vain myyjän ja operaattorin välisellä erillisellä sopimuksella. Myyjän ja operaattorin välillä tulee kuitenkin olla aina mahdollisuus sopimukseen, joka ei salli datan hyödyntämistä analysointitarkoituksessa.

Tällä hetkellä sääntökirjassa todetaan seuraavaa: ”Myyjällä ja kassajärjestelmätoimittajalla tulee olla sopimus, jos kassajärjestelmätoimittaja tarjoaa eKuitti-arkiston, josta myyjän eKuittioperaattori käy eKuitit hakemassa. Sopimuksen tarvittava sisältö riippuu täysin käytävästä ratkaisusta.”

Kirjaus tulee muuttaa siten, että kaupoilla on mahdollisuus käyttää voimassa olevaa omaa kanta-asiakas järjestelmäänsä tai muuta ratkaisua myös ulkopuolisten ostojen arkistona. Näin ollen yritysten ei edellytettäisi käyttävän kassajärjestelmätoimittajan ekuitti-arkistoa.

eKuitin reititysmekanismi ja korttimaksamisen kustannukset

Sääntökirjassa eKuitin reititysmekanismi määritetään perustuvan katevauraussanomiiin tai maksukortin myöntäjän ja korttibrändien verkossa tapahtuvaan tiedonvaihtoon. Nämä sääntökirjan määrittäykset ovat erityisen ongelmallisia maksujärjestelmän toimivuuden ja huoltovarmuuden kannalta. Sääntökirjassa ehdotettavat maksutapahtumiin lisättävät toi-

minnot lisäävät alttiutta häiriötilanteille. Finanssivalvonta on 1.11.2021 julkisuudessa todennut, että korttimaksujärjestelmien monimutkaisuus kasvattaa maksujärjestelmien ongelmien riskiä ja haavoittavuutta.

Maksutapahtumien riippuvuus yhä useamman palveluntarjoajasta heikentää huoltovarmuutta. Kaupan liitto korostaa, että maksuliikenteen toimivuus on ensiarvoisen tärkeää yhteiskunnan toimintojen varmistamiseksi kaikissa olosuhteissa, eikä eKuitti käsittely saa heikentää järjestelmän toimintavarmuutta.

Lisäksi järjestelmän nojautuminen kansainvälisten maksukorttien omistamaan infrastruktuuriin on ongelmallista, sillä sekä Suomessa että laajemminkin EU-maissa riippuvuus kansainvälisiin makukortteihin on suurta, jonka myötä korttimaksamisesta aiheutuu kaupalle merkittäviä kustannuksia. Kaupan liitto huomauttaa, että tätä pyritään Euroopan tasolla vähentämään (mm. Eurooppalainen vähittäismaksustrategia). Eurooppalaiset sääntelyhankkeet korttimaksamisen hillitsemiseksi ovat epäonnistuneet ja korttimaksamisen kustannukset uhkaavat nousta edelleen nykyistä tasoa korkeammalle. Kaupan alan yritykset joutuvat maksamaan kansainvälisille korttiyhtiöille kauppiasprovisiota vuonna 2020 yhteensä 62,5 miljoonaa euroa. Esitetty toteuttamistapa myös hidastaa kaupan toimintoja kassalla, kun maksujärjestelmässä tulee käsiteltäväksi uusia sanomia ja kun asiakas tulee tulla tunnistetuksi.

Tietosuojan toteutuminen

Sääntökirjassa todetaan, että eOsoitetoteutuksessa on otettava huomioon GDPR:n vaatimukset ja lisäksi osapuolten sopimuksien osalta korostetaan tarvetta huomioida tietosuojaa. Ehdotettujen ratkaisujen yhteensovittamista GDPR:n vaatimuksiin ei kuitenkaan käsitellä sääntökirjassa tarkemmin ja epäselvää on muun muassa, katsotaanko kuitenkin myöntäjä rekisterinpitäjäksi ja millä edellytyksillä henkilötietoja käsitellään. Korostamme, että erilaiset kuitit voivat itsessään sisältää henkilötietoja tai kuittien prosessointi edellyttää henkilötietojen käsittelyä. Kaupan liitto korostaa, että rekisterinpitäjällä on vastuu henkilötietojen asianmukaisesta käsittelystä. Mikäli rekisterinpitäjää veloitetaan luovuttamaan tietoja kolmannelle osapuolelle, ei GDPR:n mukaisia veloitteita ole mahdollista toteuttaa, ellei veloitteesta esimerkiksi säädetä nimenomaisesti lailla. Tietosuojan toteutumisen varmistamiseksi ehdotettavat toimintatavat tulee valmistella paremmin.

Lopuksi

Kaupan alalla ekuittien hyödyt vaihtelevat yrityksittäin. Ei ole olemassa ratkaisua, joka olisi kaikille sopiva. Osalle yrityksistä hyödyt voivat olla suuret, kun taas osalle ekuitti voi näyttäytyä pelkästään kustannuksena. Kaupan liiton huomauttaa, että kaupan alalla on jo erilaisia maksamisen ratkaisuja, joten pahimmillaan ekuittit tarkoittasivat muiden ratkaisujen kanssa päällekkäisen infran rakentamista, jolla on merkittäviä kustannusvaikutuksia, sekä rakennusvaiheessa, että ylläpidon osalta. Kaupan liitto on arvioinut ekuittien kustannuksiksi kaupan alalle noin. 200 miljoonaa euroa ensimmäisenä vuonna ja tämän jälkeen 100 miljoonaa euroa vuosittain.

Kaupan liiton havainnon mukaan hyötyjiä olisi erityisesti keskiuurten yritysten joukossa. Ekuittien myötä näiden yritysten on mahdollista mm. hankkia ostopalveluna asiakkaiden tarpeisiin räätälöityjä lojaliteettiohjelmia. Tämän johdosta Kaupan liitto pitää tärkeänä, että rakenteellisessa muodossa olevia ekuitteja edistetään markkinaehtoisesti. Markkinaehtoisesta edistymisestä on jo nyt näyttöä kaupan alalta. Useat kaupan alan yritykset ovat ottaneet ekuitit käyttöönsä ja liittyneet olemassa olevien kuittioperaattoreiden asiakkaiksi. Tätä kehitystä ei tule torpata esimerkiksi velvoittavalla sääntelyllä.

Kaupan liitto myös korostaa, että sääntökirja tulee rakentaa sellaiseen muotoon, joka mahdollistaa uusien kuittioperaattorien tulon markkinoille. Ratkaisut eivät saa olla sellaisia, joiden myötä kilpailu operaattoreiden välillä vähenee tai jotka todellisuudessa hankaloittavat uusien operaattoreiden toimintaa. Jos esimerkiksi kaupan alan yritys katsoo liiketoiminnallisesti kannattavaksi toimimisen ekuittioperaattorin, tämän tulee olla mahdollista.

Kunnioitavasti

KAUPAN LIITTO